

Trolejbus Škoda 9 Tr slaví 60 let v pravidelném provozu

30.11 2020 19:05, Libor Hinčica, Zdeněk Kresa, Anton Brynych, Trolejbusy

V ukrajinském městě Rovno (Rivne) vypravili dne 30. 11. 2020 do provozu na zvláštní pořadí trolejbus typu Škoda 9 Tr ev. č. 129. Stalo se tak po 52 dnech od doby, co zde legendární „devítka“ vyjely do provozu naposledy. Zda se jedná o definitivní ukončení provozu trolejbusů 9 Tr ale není v tento okamžik ještě jasné. Poslední provozní kusy byly odstaveny dne 8. 10. 2020 s ohledem na omezení provozu v období řádění čínského viru a dodávky nových vozidel a zatím není definitivně určeno, zda se vozy ještě do provozu vrátí, byť s ohledem na nákup nových vozidel nebudou vozy již asi zapotřebí. Na druhé straně existují úvahy o tom, zda by se některé trolejbusy 9 Tr nemohly v provozu udržet záměrně s cílem mít je coby atrakci.

Ať už dopadne budoucnost úvah o nasazení trolejbusů Škoda 9 Tr jakkoli, jednu výraznou historickou metu tomuto typu již nikdo neodepře. Od zahájení pravidelného provozu s cestujícími totiž letos uplynulo 60 let. A díky Rovnu, kde trolejbusy tohoto typu zajišťovaly přepravu až do října letošního roku, šlo zároveň o šedesát let nepřetržitého provozu ve službě cestujícím.

První prototyp trolejbusu Škoda 9 Tr z roku 1957, jenž byl přesně před 60 lety (30. 11. 1960) zařazen do provozu v Plzni s pasažéry. (sbírka: Libor Hinčica)

První prototyp vozu Škoda 9 Tr byl vyroben již v roce 1957, v prvních třech letech byl ale využíván k prezentacím a zkušebním jízdám, a to mj. i v Praze, kde se trolejbus účastnil porovnávacích zkoušek s modelem Tatra 401. Po dokončení zkoušek byl trolejbus prodán tehdejšímu Dopravnímu podnikům města Plzně, které jej zařadily do provozu dne 30. 11. 1960, tedy přesně před 60 lety. Z tohoto důvodu byla „devítka“ mimořádně vypravena v Rovně na linku s cestujícími právě dnes (30. 11. 2020).

První prototyp se od toho druhého, který spatřil světlo světa v roce 1960, značně odlišoval a jeho karoserie tvarově připomínala ještě starší vozy 8 Tr. Ten druhý již měl naopak líbivé zakulacené tvary, které převzaly také všechny další sériové vozy. Trolejbusy 9 Tr byly vyráběny až do roku 1981. Do té doby opustilo výrobní závod v Ostrově podle známých statistik celkem 7 437 vozů, což udělalo z trolejbusu třetí nejpočetnější vyráběný typ trolejbusu na světě (po sovětských modelech ZiU-9 a ZiU-5). Kromě Československa byly trolejbusy exportovány také do Afghánistánu, Bulharska, Polska, (východního) Německa, ale také do Indie a Norska. Největším odběratelem pak byl Sovětský svaz.

Nutno dodat, že dlouhá produkce „devítek“ byla ovlivněna skutečností, že Československo dlouhá léta nedokázalo přejít na výrobu modernějšího typu, a tak adorace vysokých počtů dodaných vozidel 9 Tr je možná jen díky neschopnosti řízení státu a výroby pod komunistickou taktovkou.

Vozovna v Rovně naplněná trolejbusy Škoda 9 Tr v červenci 2011. Ještě v letošním roce mohlo být vypraveno do provozu najednou až 10 vozů. (foto: Libor Hinčica)

Původně bylo předpokládáno, že už nejpozději koncem 60. let bude produkce vozů 9 Tr nahrazena novějšími trolejbusy T11 na bázi karoserie autobusů ŠM 11. Projekt byl ale zastaven s tím, že do sériové výroby model T11 nezamíří po neprůkazných výsledcích testů ověřovací série. Namísto „devítky“ tak měla přijít „čtrnáctka“, jejíž vývoj se rozběhl na počátku 70. let, ale byl zastaven rozhodnutím z vládních kruhů, které počítalo s ukončením trolejbusové produkce v Československu. Výroba vozidel měla už jen dobíhat, a to na bázi existujícího typu Škoda 9 Tr, který byl – přes veškerou nostalgii, která je s daným modelem spojována – už v době svého vzniku značně zastaralý jak v elektrické, tak mechanické části (náročnost výroby, absence moderního vypružení, stykačová výzbroj atp.). V závěru 70. let ale přišel zvrát, kterým se trolejbusy opět vrátily na výsluní.

Škoda Ostrov dostala za úkol dokončit vývoj trolejbusu Škoda 14 Tr, nicméně kvůli zastavení prací v roce 1974 bylo ztraceno již několik cenných let. „Devítka“ se tak dočkala ještě jedné inovace, jež přicházela v úvahu už na počátku 70. let (nicméně již tehdy byla zpochybňována její účelnost, vzhledem k tomu, jak zastaralý se typ jevil). Trolejbusy 9 Tr začaly být od roku 1977 vybavovány nejprve hydraulickým posilovačem řízení a od roku 1978 i tyristorovou elektrickou výzbrojí (jen pro zákazníky v ČSSR a v Bulharsku). Tím se – alespoň v elektrické části – podařilo výrobek poněkud pozvednout. V polovině roku 1982 už byla výroba „devítek“ definitivně po 25 letech od vyrobení prvního prototypu a po 21 letech od zahájení sériové výroby ukončena.

V rámci bývalého Československa dojezdily poslední trolejbusy Škoda 9 TrHT v roce 1997. Úplně posledním městem, kde bylo možné se „devítkou“ svézt, byla Jihlava. Trolejbusy však nadále přežívaly ještě v řadě měst bývalého Sovětského svazu. Nejdále se nakonec udržely na Ukrajině, konkrétně ve zmíněném Rovně.

Na linku číslo 4 byl dne 30. 11. 2020 vypraven mimořádně trolejbus Škoda 9 Tr ev. č. 129 pocházející původně z Brna. Trolejbus připomenul dlouhou historii „devítek“, která se začala psát v provozu s pasažéry v Plzni. (foto: Anton Brynych)

Rovno je s trolejbusy Škoda 9 Tr velice úzce spjato. Když zde byl 24. 12. 1974 zahajován provoz na první lince trolejbusové dopravy, bylo z ČSSR dodáno do města celkem 50 vozů 9 Tr, na které záhy navázalo (v letech 1976 a 1977) dalších 25 vozů. V roce 1978 přibylo ještě 8 „devítek“, z nichž jedna byla vybavena již hydraulickým posilovačem řízení (typ 9 TrH). Až do roku 1981 byly všechny vozy 9 Tr pro Rovno vyhotoveny pouze ve dvoudveřovém provedení, posledních 14 vozů zařazených v letech 1981 a 1982 již bylo ve třídvěřové variantě (výroba dvoudveřových vozů pro SSSR byla ukončena v roce 1978, výjimku představovala jen 50kusová dodávka na Krym z let 1979 a 1980). Se zařazením posledních vozů 9 Tr v roce 1982 měl celkový počet trolejbusů 9 Tr ve městě dosáhnout magické hranice sta kusů. Následně si město muselo na nové trolejbusy počkat až do roku 1989, kdy už se z Československa dočkalo vozů 14 Tr.

S ohledem na nedostatek finančních prostředků pro nákup nových trolejbusů a obnovu vozového parku v 90. letech bylo v letech 1995 až 1997 využito možnosti pořízení několika ojetých vozů Škoda 9 TrHT z České republiky. Konkrétně bylo pořízeno 7 vozů z Brna, 10 vozů z Ostravy a 1 vůz z Opavy. Všechny trolejbusy měly být postupně předělány na údržbově méně náročné provedení stykačové elektrické výzbroje za využití komponentů z původních vyřazených vozů 9 Tr dopravce.

До обіду					
Мототрек (відправлення)	06:30	07:20	08:10	09:00	09:50
12 школа	06:39	07:29	08:19	09:09	09:59
ТЦ "Чайка"	06:45	07:35	08:25	09:15	10:05
Льнокомбінат (прибуття)	06:52	07:42	08:32	09:22	10:12
Льнокомбінат (відправлення)	06:54	07:44	08:34	09:24	10:14
ТЦ "Чайка"	07:03	07:53	08:43	09:33	10:23
12 школа	07:09	07:59	08:49	09:39	10:29
Мототрек (прибуття)	07:17	08:07	08:57	09:47	10:37

Після обіду						
Мототрек (відправлення)	14:27	15:17	16:07	16:57	17:47	18:37
12 школа	14:36	15:26	16:16	17:06	17:56	18:46
ТЦ "Чайка"	14:42	15:32	16:22	17:12	18:02	18:52
Льнокомбінат (прибуття)	14:49	15:39	16:29	17:19	18:09	18:59
Льнокомбінат (відправлення)	14:51	15:41	16:31	17:21	18:11	19:01
ТЦ "Чайка"	15:00	15:50	16:40	17:30	18:20	19:10
12 школа	15:06	15:56	16:46	17:36	18:26	19:16
Мототрек (прибуття)	15:14	16:04	16:54	17:44	18:34	19:24

Тролейбуси Škoda-9Tr :: 60 років на лінії!

Місто Рівне,
30 листопада 2020 року,
понеділок,
маршрут №4

O zvláštním vypravení se mohla veřejnost dovědět na mj. na facebooku. Letáčku dominovala zdařilá fotomontáž připomínající provoz vozu ev. č. 129 i v České republice, kde se „devítka“ zrodila (resp. přesněji v někdejší Československu). (zdroj: Anton Brynych)

Do letošního roku se udrželo v provozu 10 vozů 9 Tr, nebudeme-li počítat jeden historický dvoudveřový vůz z roku 1974 a jeden pracovní vůz. Kromě pěti vozů (původně typu) 9 TrHT z českých měst (ev. č. 126, 129, 130, 135 a 137) šlo ještě o 5 vozů 9 TrH z roku 1980 (095, 090, 091, 094 a 097). Trolejbusy jezdily až do března letošního roku vcelku pravidelně, poté byla jejich výprava omezena v souvislosti s první vlnou koronaviru a znovu se začaly v ulicích objevovat až ve druhé polovině června, nicméně již v omezeném počtu. Na linkách se obvykle objevovaly už jen jeden až dva vozy, a to až do zmíněného 8. 10. 2020. Nejčastěji zasáhl letos do provozu s cestujícími letos vůz ev. č. 137, jenž byl vypraven 66x, oproti tomu vůz ev. č. 126 vyjel letos jenom 21x.

V rámci připomenutí 60. výročí od nasazení „devítek“ do provozu s cestujícími byl dne 30. 11. 2020 na pravidelné pořadí linky číslo 4 vypraven vůz Škoda 9 TrHT28 ev. č. 129, který v letech 1980 až 1996 sloužil v Brně pod ev. č. 3147.

Url: [Trolejbus Škoda 9 Tr slaví 60 let v pravidelném provozu](#)